

Benkő Levente

SZEMELVÉNYEK A MÁRTON ÁRON ELLENI 1949. NYÁRI SAJTÓHADJÁRATBÓL

1949 júniusában-júliusában példátlan sajtóhadjárat zajlott Romániában Márton Áron gyulafehérvári római katolikus püspök ellen. A román Munkáspárt, vagyis a romániai kommunisták pártja legfelső szintjén kezdeményezett lejárató kampány lényege az volt, hogy a kommunista hatóságokkal együttműködni nem hajlandó egyházfőket, köztük Márton Áron gyulafehérvári, valamint Anton Durcovici jászvásári római katolikus püspököket elszigeteljék mind a papságtól, mind a hívektől. E kezdeményezés előzménye volt, hogy a Romániában az 1946. novemberi – elcsalt – választások révén hatalomra jutott kommunista hatóságok különféle jogi intézkedések révén a katolicizmus szervezeti meggyengítésére, egyszersmind a vallás közéleti szerepének, jelenlétének háttérbe szorítására, a vallásszabadság felszámolására, egyszerűen a hatalom teljes kisajátítására törekedtek.

Vázlatszerű összeállításom a teljesség igénye nélkül készült. Általa arra teszek kísérletet, hogy bepillantást nyújtsak a kommunista ellenőrzés alatt álló akkori romániai magyar sajtóban 1949 nyarán lezajlott, látszólag „csak” a Márton Áron személyére kihegyezett, de összességében az egész egyház ellen irányuló, a vallásgyakorlást lehető legszűkebb keretek közé szorító, az egyház szerepét ellehetetleníteni célzó majdani intézkedések előkészítéseként értelmezendő rágalomhadjáratba. Dolgozatomban a központi magyar nyelvű napilap, a *Romániai Magyar Szó* néhány írását vizsgálom.

A vizsgált írásokból egyértelműen kiderül, hogy a Márton Áron lejárátását célzó hadjáratba romániai magyar újságírók, oktatók, az értelmiségi-politikai elithez tartozó személyek egyaránt bekapcsolódtak. Az egyes írásokban egy-egy személy vagy család anyagi helyzetéből, magyarabbul a szegényebbek és a tehetősebbek közötti vagyoni különbségekből fakadó, illetve az egyes gyülekezeteken belüli, vagyonkezeléssel, működéssel kapcsolatos, vélt vagy valós sérelmek tisztázása nem képezi összeállításom tárgyát. Csupán arra szorítkozom, hogy érzékel-

tessem: a kommunista hatalom ellenőrzése alatt álló korabeli sajtó hogyan igyekezett kiaknázni és a körvonalazódó, egyre kiteljesedő kommunista diktatúrával szemben ellenállást tanúsító római katolikus egyház erdélyi püspöke, Márton Áron ellen irányítani az egyes kisközségeken belüli elkerülhetetlen nézetkülönbségeket. Mert kétségtelen, hogy az egyes községeken, gyülekezeteken belüli vélt vagy valós okokon alapuló elégedetlenségek kapóra jöttek mind a kommunista hatalom, mind annak sajtója számára, utóbbi teljes mértékben kiaknázták azokat az egyre keményebb osztályharc hevében.

A kommunista diktatúrával azonosulni nem akarók elleni hadjárat velejárója volt a negatív célzattal kiszemelt réteg kollektív megbélyegzése. A korabeli sajtónyelv hemzsegett az olyan általánosan használt, negatív tartalmú kifejezésektől, mint a: zsírosparaszt, klerikális reakció, egyházi reakció, angolszász imperialisták, cégéres fasiszták, népnöyözők, népellenes cinkosok stb. A római katolikus egyház- és Márton Áron-ellenes hadjáratban felismerhetők azok a területek, amelyeken – közvetett módon, a sajtó útján – a kommunista hatalom támadott, illetve amely területeken, illetve szinteken igyekezett az ellenséges hangulatot gerjeszteni. Ezek egyike a községek, mai szóhasználattal élve: a szélesebb értelemben vett civil szféra szintje.

Tekintsük át a *Romániai Magyar Szó* 1949. júniusi néhány írását. A lap Székelyföldre kiküldött munkatársa révén cikksorozatot közöl Csíkszékről, az írások egyértelmű szándéka Márton Áron és a hozzá hű lelkészek, valamint egyháztagek besározása. Egyik riportjában *Amikor Márton Áronnak sikkasztó zsírosparasztok tetteinek palástolása miatt menekülnie kellett a katolikus hívek tömegei előtt. Csíkszépvíz dolgozó népe nem tudja elfelejteni, hogyan forgatta ki saját vagyonából az egyházi reakció* címmel a tudósító J.[akab] A.[ntal] arról ír, hogy a csíkszépvízi egyházmegyében „milyen agyafúrt eszközzel károsította meg az egyházi köntösben jelentkező reakció a dolgozó szegény- és középparasztokat, és püspöki tekintélyével hogyan igyekezett maga Márton Áron püspök megmenteni a nép felháborodásától a szegénységet gyalázatos módszerekkel kiraboló kulákokat.”¹ Egy másik írásában *Márton Áron püspök népnöyöző zsírosparasztokkal, gabonaiüzemekkel igyekszik népszerüsíttetni magát* címmel a lap arról ír, hogy „az öntudatos dolgozó tömegek tisztán látják, hogy a püspök egyházfői tekintélyével próbálja fedezni a

1 *Romániai Magyar Szó*, 1949. június 6., III. évfolyam, 530. szám, 1. o.

kizsákmányolók érdekeit”, s hogy „Csíkszépvíz lakosságának hatalmas többsége elégtétellel vette tudomásul Márton Áron és társai leleplezését.”² A helyszíni beszámoló célpontja ezúttal a csíkszépvízi közbirtokosság, ezen belül annak vezetői, az önszerveződő székely közösséggel való leszámolást is célzó támadás pedig Márton Áron ellen is irányul. A lap szerint „mindegyre többen látják, hogy Márton Áron püspöki palástját változatlanul arra használja fel, hogy a falusi dolgozó népet kizsákmányoló, kirabló zsírosparasztokat, üzérkedő kereskedőket palástolja, ugyanakkor pedig a háborúra uszító angol-amerikai imperialisták érdekeit szolgálja”³, „aki a jelenben éppen úgy, mint a múltban a gazdagok hasznára és a dolgozó tömegek kárára fejt ki demokráciaellenes és népellenes politikát.”⁴

A *Romániai Magyar Szó* kampánya a római katolikus egyház egy másik, igen népes és erős vidékére, a Gyimesekre is kiterjedt. *Márton Áron gyimesvölgyi cinkosai* címmel, *Feketézők, gabonaüzérek, zsírosparasztok, volt vasgárdisták és imrédysta pártvezérek. A római katolikus egyház népáruló vezetői a dolgozók legádázabb kizsákmányolóival folytatják demokráciaellenes aknamunkájukat* alcímmel a lap azt részletezi, hogy „kik azok, akik Márton Áron római katolikus püspök reakciós politikájának gyimesvölgyi szöcsövei, népellenes tevékenységének vakmerő cinkosai.”⁵ Utóbbiak alatt a lap azokat említi, akik egyházi, illetve világi tisztségükből adódóan, vagy „egyszerű” hívekként részesei voltak Márton Áron gyimesi bérmakörútja előkészítésének-megszervezésének. A megnevezettek egyikét a cikkíró úgy bélyegzi meg, mint „a szegény- és középparasztok legszegényentelenebb fosztogatóját”, aki „ma egyike Gyimesfelsőlok farizeusainak, Márton Áron püspök odaadó és minden rémhírterjesztésre kapható híve”.⁶ Az 1945-ben „a megyei közigazgatási szervekben megbúvó reakciós elemek támogatásával a község élére került” községi bíró a cikkíró szerint „hú maradt fasiszta elveihez”, és „mondani sem kell, hogy (...) Áron püspök teljes bizalmát élvezzi”, mivel „bérmakörútjai alkalmával ő maga szokta fuvarozgatni a püspök urat, akivel a dolgozó szegénység elleni politika terén tökéletesen együttműködik.”⁷ A lap szerint a gyimesfelsőloki római

2 *Romániai Magyar Szó*, 1949. június 9., III. évfolyam, 533. szám, 1. o.

3 Uo.

4 *Romániai Magyar Szó*, 1949. június 9., III. évfolyam, 533. szám, 2. o.

5 *Romániai Magyar Szó*, 1949. június 13., III. évfolyam, 536. szám, 3. o.

6 Uo.

7 Uo.

katolikus egyháztanács világi tagjainak közössége „népnyúzó részvénytársaság”, ilyen körülmények között pedig „amíg Márton Áron, a püspök politikája érvényesül a római katolikus egyházban, az egyházi szertartásokat és intézményeket a zsirosparasztok és a vagyonosodni vágyó lelkészek püspöki jóváhagyással tudják felhasználni a dolgozók kizsákmányolására.”⁸ Összefoglalójában a Romániai Magyar Szó cikkírója megállapítja: „Gyimes-völgyében a tőkés rendszerek profitéhes pusztító hadjáratának nyomait hordozza táj és ember egyaránt. (...) Az sem véletlen, hogy Márton Áron katolikus püspök és az egyház reakciós lelkészei elsősorban ennek az önhibáján kívül elmaradott vidéknek lakóit igyekeznek – vallásos érzületüket gyalázatosan kihasználva – szembeállítani az életüket jobbá tevő népi demokratikus rendszerrel. Az egyházi reakció igyekezete azonban nem jár a Márton Áronék által elérni szándékozott sikerrel. A gyimesi néptömegek egyre jobban felismerik azt, hogy az egyházi reakció őszinte vallásos érzelmeiket az érdeküktől idegen célok szolgálatába szeretné állítani. Felismerik azt, hogy Márton Áron politikája mögött a háborúra uszító nyugati imperialisták és honi csatlósai: a zsirosparasztok, üzerek, volt vasgárdisták, imrédisták, népnyúzók érdekeinek szolgálata bújik meg. A püspök vezetésével a gyimesvölgyi egyházi reakció és cinkosai a szegény nép kizsákmányolóinak javára fejt ki képmutató politikát.”⁹

Egy másik írásában a *Romániai Magyar Szó Volt manisták, cégéres fasiszták, feketevágók cinkos bandája Márton Áron püspök politikájának végrehajtói Gyimesközéplokon és Gyimesbükkön* címmel, *A gyimesi dolgozó nép tömegei felfedezték az összefüggést az egyházi reakció és az angolszász imperialisták szándékai között* alcímmel a lap a Gyimes-völgy további településein – Gyimesközéplokon, Gyimesbükkön, Hidegségen, Bükkhavason, Barackoson, Sötétpatakon „leplezi le” a Márton Áronhoz közel álló „egyházi reakciót”, amelynek célja a híveket „olyan útra téríteni, amelynek semmi köze sincsen a vallásos érzülethez, hanem háborúra uszító imperialisták és honi csatlósai érdekeit szolgálják.”¹⁰ A lap terepre kiküldött munkatársa szerint „a Gyimes-völgy többi községeinek és »patakjainak« egyházi »bennfentesei« sem jobbak a gyimesfelsőlókiaknál”¹¹, Középlokon például a „népnyúzó nem eléged-

---

8 Uo.

9 Uo.

10 *Romániai Magyar Szó*, 1949. június 16., III. évfolyam, 538. szám, 5. o.

11 Uo.

nek meg csak azzal, hogy a vallást használják fel népellenes üzelmeik palástolására”, hanem „magyarkodással és irredenta uszítással is szeretnék elterelni kizsákmányoló tetteikről a dolgozók figyelmét”.¹² Miként az írás címéből is kiderül, Márton Áron ezúttal is a támadás célpontjának bizonyult. A püspök ama körlevele kapcsán, hogy a lelkészek ne vegyenek részt a politikai szervezetek munkájában, a lap azt írja: „a püspök tiltó rendelkezéseit természetesen a római katolikus egyház világi szervezeteiben megbúvó zsirosparasztok is felhasználják a demokratikus rendszer elleni aknamunkára”, továbbá, hogy „a bükhavasi kizsákmányolók állandóan fenyegetik a Magyar Népi Szövetség tagjait s Márton Áron tiltó rendelkezéseit felhasználva, lelki kényszerrel igyekeznek elriasztani őket a demokratikus tevékenységtől”.¹³ A lap szerint fasisztának bélyegzett gyimesbükki vasúti állomásfőnök „legutóbbi bérnakörútja során fogadatlan prókátorként üdvözölte az erdélyi római katolikus egyház méltatlan és a dolgozó hívők vallásosságával visszaélő püspököt.”¹⁴

A sajtó szélesítette a kört, és a vallási-felekezeti mellett kulturális síkon is igyekezett támadni, illetve elszigetelni Márton Áront és híveit. Erre azt a – korabeli megnevezés szerinti „kultúrforradalomba” illesztett – seregszemlét, akkori szóhasználat szerint: kultúrverseny használták fel, amely helyi szintű megmérettetésekkel indult és a székelyföldi döntőben csúcsozott ki, és amely – érthető módon – nagy népszerűségnek örvendett.

A szóban forgó kultúrverseny(ek)nek legalább két vetületét mindenképpen szem előtt kell tartani. Egyfelől kétség nem fér hozzá, hogy a háborútól alig pár éve megszabadult társadalomban természetesen igény volt a népi kultúrában, ezen belül a táncban, a zenében is testet öltő megnyilvánulásra, önkifejezésre, az ezzel járó pozitív élményekre, és nem vitás, hogy az emberek nyilvánvalóan szívesen voltak – újra – részesei, szervezői, szereplői az ilyen eseményeknek. Másfelől viszont a berendezkedő kommunista hatalom kinyilvánított szándékkal ezt is igyekezett kisajátítani, ideológiai tartalomhoz kapcsolni, és legitimációs eszközként a maga javára fordítani, s ebben az akkori romániai magyar értelmiségi-politikai elit tagjai is részt és szerepet vállaltak. E második

---

12 Uo.

13 Uo.

14 Uo.

szempontot támasztja alá például Bányai Lászlónak, a Magyar Népi Szövetség elnökének, a Nagy Nemzetgyűlés Elnöki Tanácsa tagjának a székelyföldi kultúrversenyek megyei döntőjén, Marosvásárhelyen elhangzott beszéde. A *Romániai Magyar Szó A munkásság és a dolgozó parasztság szövetségének jegyében folyt le a kultúrversenyek megyei döntője Marosvásárhelyen* című beszámolója szerint Bányai úgy fogalmazott: „hamis és veszélyes ábránd azt hinni, hogy lehet eredményes kulturális munkát végezni a dolgozó nép között, kíméletlen harc nélkül a reakció ellen”.¹⁵ A kulákságot keményen ostromozó beszédében Bányai Márton Áronnak is nekiment, és egyebek mellett azt mondta: „Márton Áron kufárok, a dolgozó nép vámszedőivel véteti magát körül. Visszaélve főpapi tisztevel azoknak az élén uszít népi demokráciánk ellen.” A lap szerint „a hallgatóság tapsa számtalanszor szakította félbe a szónokot. Le a népbutítókkal! Le Márton Áronnal!, hangzottak a szenvedélyes szavak mindenfelől.”¹⁶

A Bányaiéval azonos szellemben szólt a Magyar Népi Szövetség alelnöke, Kacsó Sándor is. A *Romániai Magyar Szó Húszezer dolgozó jelenlétében zajlott le a székelyföldi kultúrversenyek döntő fordulója Csíkszeredán* [sic!] című beszámolója szerint a székelyföldi kultúrversenyek csíkszeredai döntőjén mondott beszédében a kultúrversenyek létjogosultságáról és céljáról szólva azt mondta: „ez a kultúrverseny a dolgozók felemelkedését szolgálja”, a Román Munkáspárt irányításával a dolgozó nép érdekében folytatott „küzdelem a falusi kizsákmányolás megszüntetése érdekében folyik, mert nincs, nem volt és nem is lehet őszinte testvériség, de még egyetértés sem a kizsákmányolt és kizsákmányoló között.” A rendszer fejlesztését, a szocializmus építését, a kultúrversenyek kibontakozását akadályozók közé sorolta Kacsó a kulákokat és Márton Áront, valamint – a hozzá hasonlóan 1949 júniusában letartóztatott, majd a máramaroszigeti politikai börtönben 1951 decemberében elhunyt – Anton Durcovici jászvásári római katolikus püspököt is. Kacsó úgy fogalmazott: „Az egyház és a vallás védelmezése címén lépett fel Márton Áron gyulafehérvári és Durkovits jási katolikus püspök is, holott voltaképpen a béke és a haladás ellenes reakció bérénci, a háborús imperialista uszítást és a kizsákmányolást alátámasztó vatikáni politikai ügynökei ők. Irányításuk alatt tették egyes

15 *Romániai Magyar Szó*, 1949. június 24., péntek, III. évfolyam, 545. szám, 4. o

16 Uo.

lelkészek a hitet a sötétség, a félrevezetés, a babona, a tudatlanság és tudománytalanság fellegvárává, hogy innen kíséreljék meg szembeszállni a tisztánlátást, felvilágosultságot hozó és a tudomány erejével harcoló kultúrforradalommal.”¹⁷

Lássuk, miként jelentkezett mindez a korabeli sajtóban. A *Romániai Magyar Szó* a kultúrverseny Csík megyei döntőjéről *Szakadó eső ellenére Gyergyószentmiklóson 7000 ember jelent meg a megyei kultúrverseny szabadtéri megnyitóján* címmel, *A hatalmas tömeg elítélte az imperialisták zsoldjába szegődött Márton Áron püspök népellenes politikáját*, valamint *Tüntetés az egyházi reakció ellen* alcímekkel egyebek mellett arról számol be, hogy a versenyt megnyitó Magyar Károly, a megyei bizottság ideiglenes elnöke beszéde alatt „a tömegeből többször tört fel elemi erővel a Szovjetuniót és a Román Munkáspártot éltető kiáltás, amikor pedig az egyházi reakció demokráciaellenes magatartásáról beszélt, a hatalmas tömeg percekig ezt kiáltotta: »Le a demokrácia ellen uszító papokkal!«”¹⁸

A beszámoló szerint „nagyhatású” beszédet mondott Juhász Lajos, a Magyar Népi Szövetség alelnöke, Nagy Nemzetgyűlési képviselő. A kormánynak „az általános kultúr színvonal emelésére irányuló tevékenysége” kiemelése után Juhász Lajos arról beszélt, hogy „az egyházi reakció, Márton Áron püspök vezetésével, súlyosan visszaél az országunkban érvényesülő vallásszabadsággal.” *A papi palást mögé búvó egyházi reakció* alcím alatt a lap idézi Juhász Lajost: „Népi demokráciánk biztosítja a vallás szabad gyakorlását, de nem engedi meg, hogy a papi palást mögött megbúvó imperialistákat kiszolgáló belföldi reakciók védelmet találjanak az egyházakban. Az angol-amerikai imperialisták ügynökei elsősorban legleplezetlenebbül – hogy a demokratikus fejlődést megakadályozzák – az egyházat használják fel háborús uszításaik keresztülvitelére. Az imperialisták szolgálatában állva, a Vatikán segítségével, Márton Áron püspök az őt követő papokon keresztül folytatja – a dolgozó nép vallásos érzelmének megcsúfolásával – népellenes tevékenységét. Tudjuk, hogy nem minden pap azonosítja magát a Vatikánnal és Márton Áron püspök aljas célkitűzéseivel. Ezeket Márton Áron fenyegetésekkel kényszeríti arra, hogy demokratikus szervezeteinkből kilépjenek. Ezzel is tanúbizonyságát adja annak, hogy tervei

17 *Romániai Magyar Szó*, 1949. július 6., szerda. III. évfolyam, 555. szám, 3. o.

18 *Romániai Magyar Szó*, 1949. június 22., szerda, III. évfolyam, 543. szám, 3. o.

nem azonosak a demokrácia célkitűzéseivel, hanem az imperializmust szolgálják.”¹⁹ A beszámoló szerint „a tömeg percekig kiáltotta: »Le Márton Áronnal, az imperialisták ügynökével«, majd Juhász Lajos így folytatta: »Népi demokráciánk eddig türelemmel volt, de ne gondolják a reakciók, hogy aknamunkájukkal továbbra is akadályozhatják népi demokráciánk fejlődését. Aki országunk fejlődésének útjába állt, azt népünk el fogja tiporni, el fogja seperni a fejlődés útjából.«”²⁰

A *Romániai Magyar Szónak* az ún. kultúrversenyekről szóló további tudósításai, értékelései is ebbe a keretbe illeszkedtek. Egyik írásában a lap hasábjain Jakab Antal *Székelyföldi tanítóságunk számára kemény vizsga volt a kultúrverseny megrendezése* címmel beszámol arról, hogy „a befejezéshez közeledő székelyföldi kultúrversenyek egyik jellegzetesége az volt, hogy kemény próba elé állították a négy székely megye tanítóságát”. Megállapítja, hogy „a falusi tanító politikai, társadalmi és kulturális magatartása, valamint világnézete jelentős mértékben befolyásolni tudja a falusi tömegeket. Személyes példamutatásával, politikai és emberi hitvallásával a tanító sokszáz ember gondolkodásmódját alakíthatja át”, s hozzáteszi, hogy „a falusi tanítóság túlnyomóan nagy többsége nemcsak derekasan, hanem dicséretesen is vette ki részét a versenyek előkészítésében. Fáradtságot nem kímélve, sokszor szabadidejük teljes feláldozásával kapcsolódtak be a székelyföldi kultúrforradalom útján fontos állomást jelentő versenyekbe.”²¹ A cikkíró hozzáteszi, hogy „a tanítók tömegének egy töredéke nem azt a magatartást tanúsította, amit a szebb holnapjáiért küzdő dolgozók rendszere joggal elvár és megkíván tőlük.” „A két csoport tagjainak magatartását” szemléltetve több példa közül Csík megyét emeli ki, „mert ebben a megyében a székelyföldi tanítók erényei és hibái felfokozottabb mértékben észlelhetők, azaz élesebben jelentkeznek.” A cikkíró szerint ez abból ered, hogy „a gazdaságilag meglehetősen szegény, ipari munkásréteggel alig rendelkező, a polgári-földesúri rendszerek és a római katolikus egyház reakciós elemei népelnyomásának és népbutításának különösen kitett megyében kulturális síkon jobban kiütköznek a haladás és a maradiság megnyilatkozásának jelei.”²²

---

19 Uo.

20 Uo.

21 *Romániai Magyar Szó*, 1949. június 18., szombat, III. évfolyam, 540. szám, 5. o.

22 Uo.

Az ún. kultúrversenyeket Jakab Antal úgy értékeli, „mint az öntudatosodó dolgozó tömegek első komoly összecsapását a letűnt rendszerek falvainkat is fertőző hitvány polgári kultúrájának maradványaival”, ebből a „további fejlődés szempontjából nagy jelentőségű ütközetből” pedig „a demokratikus irányú kultúra hatalmas fölényrel került ki.”²³ A cikkíró szerint a versenyekre készülődés, továbbá a körzeti és járási versenyek „éles fényt vetettek a kulturális téren is kiéleződő osztályharcra”, egyben kiemeli azokat a Csík megyei – csíkvacsárcsi, csíkajnádi, csíkszépvízi, csíkszentmihályi, csíkszenttamási, madéfalvi, csíkcsicsói, gyimesközéploki, marosfői, hodosi, tekerőpataki, gyergyóújfalusi, gyergyószárhegyi, ditrói – tanítókat, akik derekasan kivették a részüket a verseny előkészítéséből. Ugyanakkor nem mulasztja el „leleplezni” azokat a csíkbánkfalvi, gymsebükki, gyimesközéploki, csíksomlyói, csík-szeredai, csíkmadarasi tanítókat – megfogalmazása szerint „kulák-ivadékokat” –, akik nem illeszkedtek be, illetve akik „szinte mindegyike volt felekezeti tanító”, és akik „megmaradtak az egyházi reakció és különösen annak vezére: Márton Áron zsoldjában. A demokrácia ellen uszító püspök mellett fejtenek ki propagandát s mindenáron meg akarják akadályozni, hogy a vallásos érzületű dolgozó parasztok megtisztítsák egyház szervezeteiket a reakciós érdekeik ellen manőverező elemektől.”²⁴

Végül, de nem utolsósorban, szintén vázlatyszerűen és ugyancsak a teljesség igénye nélkül, szót kell ejtenem a Márton Áront és híveit elszigetelni szándékozó harmadik támadási felületről. A kommunista hatalom ugyanis magát az egyházat is igyekezett felhasználni arra, hogy Márton Áront elkülönítse, elszakítsa híveitől. Közismert, hogy 1949. június 23-án a Romániában élő vallásfelekezetek kilenc főpapjavezetője írt alá a Román Népköztársasággal szembeni „hűségnyilatkozatot”. A *Romániai Magyar Szó* szerkesztőségi vezércikket szentelt az eseménynek. Az *egyházfők hitet tettek népi demokratikus rendszerünk mellett* címmel a lap arról számol be, hogy „egy kivétellel minden központi szervezettel rendelkező romániai egyház feje az elmúlt napokban közös hűségnyilatkozatot tett a Román Népköztársaság és a szocializmust építő demokratikus rendszer mellett.”²⁵ Jusztinján pátriárka a román görögkeleti egyház, Vasárhelyi János a romániai református egyház, dr. Friedrich Müller és Argay György az evangéli-

23 Uo.

24 Uo.

25 *Romániai Magyar Szó*, 1949. június 29., szerda, III. évfolyam, 549. szám, 1. o.

kus egyházak, dr. Mózes Rosen a zsidó, dr. Simon Dániel az unitárius, Vaskon Balgian az örmény, Tihon metropolita az óhitű, Mehmet Jakub mufti a mohamedán egyház nevében vettek részt, illetve tettek közös „hűségnyilatkozatot”, a cikk szerint pedig az aláírók „álláspontja és vallomástétele teljesen azonos az egyházfelekezeteikhez tartozó híveik óriási többségének álláspontjával”.²⁶

A lap szerint óriási többségükben a hívek „boldog örömmel vallják hazájuknak a Román Népköztársaságot, az ő érdekeiket hűségesen képviselő rendszernek a szocializmus felé haladó népi demokratikus rendszert. Tudják, és emelt fővel hirdetik, hogy a Népköztársaság és a népi demokratikus államforma létrejötte elsősorban a bennünket felszabadító és mindenben támogató Szovjetuniónak, valamint az országunk és társadalmunk fejlődését vezérlő Román Munkáspártnak köszönhető.”²⁷ A lap ezt követően Márton Áronra zúdítja a támadás ösztüzét: „Tudja jól ezt az az egyházfő is, aki a tanácskozáson nem vett részt, név szerint Márton Áron, erdélyi római katolikus püspök. Tudja jól, hogy azoknak a híveknek nagy többsége, akik a római katolikus egyházhoz tartoznak hazánkban, szintén ugyanazt vallja, mint az ország lakosságának más felekezeteihez tartozó döntő többsége. Márton Áron mindezt mégsem akarja tudomásul venni. Tudatosan megtagadja azt, hogy a vezetése alatt álló egyház hívei többségének állásfoglalását képviselje. A háborúra uszító nemzetközi imperializmus és a honi kizsákmányolók: zsírosparasztok, üzerek, volt földesurak és gyárosok, népnúzó és fasiszták zsoldjába szegődve szembehelyezkedik a római katolikus egyház hívei többségével. Teszi ezt azzal a fasiszta módszerekre emlékeztető kérdéssel, mintha ő maga volna az egyház, és bármi lenne is egyháza tagjai többségének álláspontja, álláspontjuk alá kell rendelniök az ő és megbízói akaratának.

Amikor az országban élő különböző vallásfelekezetű hívek akaratának kifejezésre juttatása érdekében kilenc egyházfő értekezletre ült össze, Márton Áron, a római katolikus egyháznak a hívek bizalmára méltatlan püspöke, nem vett részt a tanácskozáson. (...) Márton Áron és a maga köré beszervezett reakciós klikk, a néparulóknak egy maroknyi kis csoportja (...) azon mesterkedik, hogy a vallás ürügyével a háborúra uszító imperialisták szekerébe fogja, a felemelkedésüket jelentő osztályharc útjáról elterelje a katolikus híveket. Márton Áron

---

26 Uo.

27 Uo.

nem akarja azt, amit a katolikus hívek nagy többsége. Nem akarja a békét, a dolgozó nép gazdasági és kulturális előmenetelét. A római katolikus hívek és az egész nép nagy többségének akaratával szemben Márton Áron a háborúra uszító amerikai és angol fegyvergyárosok oldalán áll. (...) Márton Áron visszaél azzal a szereppel, amelyet a római katolikus egyházon belül betölt. Püspöki hivatását nem a dolgozó nép, hanem a nép ellenségeinek szolgálatába állítja. Márton Áron néparuló. (...) Márton Áron magatartásával elárulta, hogy nem építő tényező, ellenkezőleg, hogy romboló erők zsoldjában áll s visszaél a hazánkban biztosított vallásszabadsággal. (...)”²⁸

Összegzés: A romániai hatalomátvételt követő években a kommunis-ták mindent és mindenkit félre akartak állítani útjukból. Az egyes intézmények, illetve személyek ellen irányított támadás, a lejárató hadjárat egyik fő eszköze volt a hatalmuk alá vont sajtó. A korabeli sajtó a Román Munkáspárt szócsöveként végezte el a ráruházott feladatot, és a társadalom kisebb-nagyobb közösségeiben, főleg a háborút követő nehéz időszakban óhatatlanul felmerülő feszültségek, vélt vagy valós sérelmek kiaknázásával folytatott lejárató kampányával egyfelől igyekezett Márton Áron püspökről és mellette kitartó papjairól, valamint híveiről hazug, negatív képet kialakítani, másfelől a püspököt és híveit elszigetelni. Ma már tudjuk és elégtétellel nyugtázzuk: a kommunista hatóságok és a korabeli sajtó eme kísérlete nem sikerült.

Háború II. (linómetszet)